

**ОРОЛБЎЙИ ХУДУДИДА ЯШОВЧИ АХОЛИ ОРАСИДА COVID 19
ЎТКАЗГАН ОНАЛАРДАН ТУҒИЛГАН ЧАҚАЛОҚЛАРДА ҚАЛҚОНСИМОН
БЕЗ КАСАЛЛИГИНИНГ ПАТОМОРФОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ.****Сабирджанов Садриддин Бахромович.,****Каримов Расулбек Хасанович.**

Урганч давлат тиббиёт институти.

Мавзунинг долзарблиги: COVID 19 пандемияси даврида нафақат катта аларда, баълки хомиладор аёллар ва уларнинг янги туғилган чақалоқлар солматлигига ҳам жиддий таъсир кўрсатди. SARS-CoV-2 инфекцияси натижасида хомиладорлик даврида онадаги плацентар қон айланишининг бузилиши, яллиғланиш жараёни ва иммунологик ўзгаришлар орқали хомиланинг ички аъзолари ва тўқималари ривожланишига салбий таъсир кўрсатиши мумкин. Оролбўйи худудида яшовчи аҳолида эса экологик инқироз, таомсфера хавосининг туз ва чанг аэрозоллари билан ифлосланиши, йод танқислиги ҳамда бошқа экологик омиллар ушбу таъсирни янада кучайтириши мумкин. Шу сабабли, COVID 19 ўтказган оналардан туғилган чақалоқларда қалқонсимон безнинг патоморфологик ўзгаришларини ўрганиш бугунги кунда тиббиёт соҳасида долзарб илмий муаммо ҳисобланади.

Ишнинг мақсади: ишнинг мақсади сифатида Оролбўйи худудида яшовчи COVID 19 ўтказган оналардан туғилган чақалоқларда қалқонсимон безнинг патоморфологик ва морфометрик хусусиятларини аниқлаш ҳамда уларнинг экологик омиллар билан узвий боғлиқлигини баҳолаш.

Текшириш материаллари ва усуллари: Тадқиқотда COVID-19 анамнези мавжуд оналардан туғилган чақалоқларнинг қалқонсимон без тўқимаси патологоанатомик материаллари ўрганилди. Гистологик текширувлар гематоксилин-эозин ва махсус бўёқлар ёрдамида амалга оширилди. Морфометрик таҳлилда фолликуллар диаметри, тиреоцитлар баландлиги, коллоид ҳажми, строманинг ҳолати, қон томирлар зичлиги ва яллиғланиш инфильтрацияси баҳоланди. Заруратга кўра иммуногистохимёвий усуллар (Ki-67, TTF-1, тиреоглобулин, СК19) қўлланилиб, ҳужайралар пролифератив фаоллиги ва функционал ҳолати аниқланди. Натижалар статистик таҳлил қилинди.

Олинган натижалар: Тадқиқот натижалари COVID-19 ўтказган оналардан туғилган чақалоқларда қалқонсимон без тўқимасида бир қатор ўзига хос патоморфологик ўзгаришлар кузатилишини кўрсатди. Жумладан,

фолликуллар ҳажмининг нотекислашиши, айрим фолликулларда коллоид микдорининг камайиши, тиреоцитларнинг гиперплазияси ва гипертрофияси, стромада енгил фиброз, интерстициал шиш ҳамда микроциркулятор ўзгаришлар қайд этилди. Айрим ҳолатларда лимфоцитар инфильтрация ва эндотелий хужайраларида дистрофик ўзгаришлар аниқланди. Морфометрик таҳлил фолликуллар диаметри ва эпителий баландлиги назорат гуруҳига нисбатан сезиларли фарқ қилишини кўрсатди. Ушбу ўзгаришлар ҳомиладорлик давридаги вирусли инфекция ҳамда Оролбўйи ҳудудининг ноқулай экологик омиллари билан боғлиқ бўлиши мумкин.

Хулосалар: хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки, COVID-19 ўтказган оналардан туғилган чақалоқларда қалқонсимон безда кузатиладиган патоморфологик ўзгаришлар безнинг функционал ривожланишига таъсир кўрсатиши мумкин. Оролбўйи ҳудудининг экологик хусусиятлари мазкур ўзгаришларнинг чуқурлашишига хизмат қилувчи қўшимча хавф омилларидан бири сифатида баҳоланади. Патоморфологик ва морфометрик тадқиқотлар ушбу чақалоқларни эрта ташхислаш, диспансер кузатувини ташкил этиш ҳамда эндокрин бузилишларнинг олдини олиш чораларини ишлаб чиқиш учун муҳим аҳамиятга эга.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Юлдашев Б. С. и др. Хомила ва янги туғилган чақалоқлар мурдасининг суд тиббий экспертизаси (Текшируви) //Ўқув қўлланма: Т.:“О ‘ZKITOBSAVDONASHRIYOTI’ NMIU. – 2023. – Т. 96.
2. Раджапов А. А. и др. Экстремал кам вазнли чақалоқларда иммун тизими аъзоларининг морфологияси //international scientific innovation research conference. – 2025. – Т. 2. – №. 2. – С. 61-62.
3. Юлдашев Б. С., Каримов Р. Х., Джуманиязова Н. С. Пандемия даврида пневмония касаллиги билан касалланган чақалоқларда лимфа тугунларининг морфологик хусусиятлари ўлим сабаблари //Amaliy va tibbiyot fanlari ilmiy jurnali. – 2024. – Т. 3. – №. 1. – С. 197-201.
4. Юлдашев Б. С., Каримов Р. Х., Джуманиязова Н. С. COVID-19 ўтказган чақалоқларда лимфа тугунларининг морфологик хусусиятлари (Хоразм вилояти патологик анатомия экспертиза бюроси, хоразм вилоят перинатал маркази) //Молодые ученые. – 2024. – Т. 2. – №. 3. – С. 15-16.
5. Джуманиязова Н., Каримов Р. COVID-19 БИЛАН КАСАЛЛАНГАН ХОМИЛАДОР АЁЛЛАРДАН ТУҒИЛГАН ЧАҚАЛОҚЛАРНИНГ ЛИМФА ТУГУНИДАГИ ПАТОМОРФОЛОГИК ЎЗГАРИШЛАРИ //South Aral Region Medical Journal. – 2026. – Т. 2. – №. 1. – С. 189-192.

6. Абдиразаков И. А., Турсунов Х. З. ҚАЛҚОНСИМОН БЕЗ
КАРЦИНОМАЛАРИНИНГ МОРФОМЕТРИК КЎРСАТКИЧЛАРИ //E-
Conference platform. – 2025. – Т. 1. – №. 29-noyabr. – С. 86-87.